

Informatieblad Vergelijking ISO45001 en VCA

De overtuiging - en ervaring - van SCCM is dat elke organisatie (hoe klein ook) betere gezondheids- en veiligheidsprestaties behaalt door het gebruik van de plan-do-check-act aanpak uit de ISO 45001-norm.

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van dit informatieblad is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.

Informatieblad Vergelijking ISO45001 en VCA

N180522, versie 25 juni 2018

* In de Nederlandse versie van de ISO 45001-norm wordt de term Occupational health and safety (OH&S) management systems vertaald als managementsysteem voor gezond en veilig werken, afgekort als G&VW-managementsysteem.

Inhoudsopgave

HOOFDSTUK 1		
1	Inleiding	5

HOOFDSTUK 2		
2	Achtergrond	6

HOOFDSTUK 3		
3	VeiligheidsGezondheids en Milieu Checklist Aannemers VCA 2017/6.0	7

HOOFDSTUK 4		
4	Kenmerken van VCA en ISO 45001, verschillen en overeenkomsten	8

HOOFDSTUK 5		
5	Kies de norm die het best bij u past	10

Inleiding

In de eerste helft van 2018 is zowel de ISO 45001-norm 'Managementsystemen voor gezond en veilig werken' (die de OHSAS 18001 gaat vervangen) als een nieuwe versie van de Veiligheid, Gezondheid en Milieu Checklist Aannemers (VCA) gepubliceerd. Beide normen richten zich op het verminderen van risico's op het gebied van gezondheid en veiligheid op het werk. Voor een deel overlappen de normen elkaar, denk aan het opstellen van beleid, het uitvoeren van interne audits, het opzetten van een communicatiestructuur en het beoordelen van de werking van het systeem door de directie. Maar er zijn ook verschillen.

Bij ISO 45001 ligt de focus meer op "WAT" je moet regelen: gedetailleerde eisen worden gesteld aan de verschillende onderdelen van het managementsysteem voor gezond en veilig werken (G&VW). Organisaties kunnen vervolgens zelf kiezen welke middelen worden ingezet om daar invulling aan te geven. Op basis van ISO 45001 zijn organisaties verplicht om zowel op beleidsmatig (strategisch) als operationeel niveau een complete verbetercyclus (plan-do-check-act) te doorlopen. De continue verbetering van de prestaties moet worden gedocumenteerd.

Bij VCA ligt de focus op "HOE" je veiligheid, gezondheid en milieu (VGM) op de werkvloer moet regelen. VCA is praktischer ingericht. VCA is in beginsel bedoeld om de systemen van opdrachtgevers en aannemers zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten. Er is dan ook meer aandacht voor de inzet van concrete hulpmiddelen. Voor opdrachtgevers is hierdoor duidelijk wat een bedrijf op de werkvloer minimaal heeft geregeld. Bedrijven hebben, in tegenstelling tot ISO 45001, minder vrijheid om zelf hun middelen te kiezen.

In dit informatieblad wordt kort ingegaan op de achtergronden van beide normen en daarna worden de meest karakteristieke verschillen aangegeven. Het informatieblad is bedoeld om bedrijven inzicht te geven in de inhoudelijke verschillen om desgewenst een onderbouwde keuze te kunnen maken voor één van de twee normen. In de praktijk geldt, zeker voor bedrijven die werkzaamheden verrichten in opdracht van of op het terrein van opdrachtgevers, dat zij een norm door hun opdrachtgever opgelegd kunnen krijgen als prekwificatie-eis. Ook voor opdrachtgevers beoogt dit informatieblad inzicht te geven in de overeenkomsten en verschillen tussen beide normen. De inhoud van dit informatieblad is tot stand gekomen in samenwerking met de NEN Normcommissie voor ISO 45001 en SSVV (eigenaar van het VCA-schema).

Achtergrond

ISO 45001

ISO 45001:2018, de vervanger van OHSAS 18001, is een internationale norm voor managementsystemen voor gezond en veilig werken (G&VW). De norm is ontwikkeld door een breed samengestelde internationale normcommissie. De norm is opgebouwd volgens de zogenaamde ISO High Level Structure (HLS) die wordt toegepast voor alle ISO-managementsysteemnormen. Dit betekent dat ISO 45001 dezelfde hoofdstuk en paragraaf indeling heeft als ISO 9001 (Kwaliteitsmanagement) en ISO 14001 (Milieumanagement). Ook is de basistekst van deze normen gelijk.

De ISO 45001-norm bestaat uit de volgende hoofdstukken:

- 1 Onderwerp en toepassingsgebied
- 2 Normatieve verwijzingen
- 3 Termen en definities
- 4 Context van de organisatie (Inzicht in de organisatie en haar context / Inzicht in behoeften en verwachtingen van medewerkers en andere belanghebbenden / Toepassingsgebied)
- 5 Leiderschap en participatie van medewerkers (Leiderschap en betrokkenheid / G&VW-beleid / Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden / Consultatie en participatie)
- 6 Planning (Acties om risico's en kansen op te pakken / G&VW-doelstellingen en planning)
- 7 Ondersteuning (Middelen / Competentie / Bewustzijn / Communicatie / Gedocumenteerde informatie)
- 8 Uitvoering (Operationele planning en beheersing / Voorbereid zijn en reageren op noodsituaties)
Evaluatie van prestaties (Monitoren, meten, analyseren en evalueren van de prestaties / Interne audit / Directiebeoordeling)
- 10 Verbetering (Incident, afwijking en corrigerende maatregel / Continue verbetering)

Bijlage A – Richtlijn met voorbeelden voor het gebruik van ISO 45001

ISO 45001 is toepasbaar voor organisaties in alle sectoren, zowel groot als klein.

VeiligheidsGezondheids en Milieu Checklist Aannemers VCA 2017/6.0

VCA is in Nederland al 25 jaar de standaard in veilig, gezond en duurzaam werken. De checklist is voortgekomen uit en in eerste instantie ontwikkeld door de (petro)chemische industrie en gebaseerd op best practises. Inmiddels zijn veel meer branches betrokken bij VCA en wordt het schema breed toegepast. VCA onderscheidt drie niveaus:

VCA*	Gericht op de directe beheersing van VGM tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer, zonder inschakeling van onderaannemers.
VCA**	Gericht op directe beheersing van VGM tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer én op een VGM-beheerssysteem.
VCA Petrochemie	Gericht op directe beheersing van VGM tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer én op een VGM-beheerssysteem met specifieke aanvullende eisen voor de petrochemie.

De VCA-checklist bevat 35 vragen. Bij de VCA**-certificatie zijn er 27 van de 35 verplicht en kunnen er 4 van de overige 8 vrij worden gekozen.

De VCA-vragen zijn ingedeeld in 11 hoofdstukken:

- 1 VGM-beleid en -organisatie, betrokkenheid van de directie
- 2 VGM-risicobeheer
- 3 Opleiding, voorlichting en instructie
- 4 VGM-bewustzijn
- 5 VGM-Projectplan
- 6 Voorbereiding op noodsituaties
- 7 VGM-inspecties
- 8 Bedrijfsgezondheidszorg
- 9 Aanschaf en keuring van materialen, arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen
- 10 Inkoop van diensten
- 11 Melding, registratie en onderzoek van VGM-incidenten

Kenmerken van VCA en ISO 45001, verschillen en overeenkomsten

De normen en de wijze van certificatie verschillen op meerdere manieren van elkaar. Het is praktisch ondoenlijk om hierin uitputtend te zijn. De meest essentiële kenmerken in de normen zijn hieronder benoemd. De zeven meest onderscheidende kenmerken zijn in het onderstaande overzicht opgenomen en worden toegelicht voor zowel ISO 45001 als VCA. Per kenmerk wordt aangegeven wat dit voor bedrijven betekent en hoe met dit kenmerk in de andere norm wordt omgegaan.

Zeven onderscheidende kenmerken van ISO 45001 ten opzichte van VCA (en hoe VCA 2017/6.0 daarmee omgaat).

ISO 45001	VCA
<p>Context- en stakeholderanalyse Bedrijven moeten de belangrijke punten/ontwikkelingen vaststellen (zowel in- als extern) die van belang zijn op het behalen van de doelstellingen voor gezond en veiligheid werken. Daarnaast moeten ze de behoeften en verwachtingen van medewerkers en andere belanghebbenden in kaart brengen.</p>	<p>VCA richt zich op de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, hoofdaannemer en onderaannemer en tussen het bedrijf en (tijdelijke) medewerkers. De norm kent geen algemene eisen ten aanzien van een context- of stakeholderanalyse.</p>
<p>Toepassingsgebied bepalen Het managementsysteem moet alle activiteiten, producten en diensten omvatten die het bedrijf kan beheersen of beïnvloeden. Het gaat dus ook om kantooractiviteiten of activiteiten in bijvoorbeeld de eigen werkplaats.</p>	<p>VCA is gericht op operationele activiteiten die risicovol zijn of in een risicovolle omgeving worden uitgevoerd. Bedrijven kunnen hun eigen kantoren en werkplaatsen meenemen in de scope, maar dit is niet verplicht.</p>
<p>Consultatie en participatie van medewerkers Bedrijven moeten processen inrichten voor de consultatie en participatie van medewerkers. Niet alleen op de werkvloer, maar ook op strategisch niveau met de werknemersvertegenwoordiging (voor zover aanwezig). Medewerkers moeten bij verschillende onderdelen van het managementsysteem worden betrokken. Consultatie of participatie is onder andere aan de orde bij het identificeren van gevaren en risico's, bepalen van doelstellingen en het nemen van (beheers)maatregelen.</p>	<p>VCA kent geen verplichting om medewerkers te consulteren en te laten deelnemen op beleidsmatig niveau. Op de werkvloer zijn er verschillende concrete eisen die dit borgen.</p>
<p>Acties om risico's en kansen op te pakken Risico's en kansen moeten worden vastgesteld op zowel beleidsmatig/strategisch (volgend uit contextanalyse) als operationeel niveau. Naast de gevaren en risico's moet er ook worden gekeken naar kansen en rekening worden gehouden met risico's in verband met wet- en regelgeving. Er moet daarmee breder worden gekeken dan de gebruikelijke RI&E.</p>	<p>Voor VCA moeten risico's met behulp van een RI&E periodiek worden geïnventariseerd en geëvalueerd, daarnaast wordt aandacht besteed aan specifieke eisen van de opdrachtgever op het gebied van veiligheid en gezondheid.</p>
<p>Wettelijke en andere eisen vaststellen Het bedrijf moet een proces hebben voor het vaststellen en actueel houden van de wettelijke en andere eisen die van toepassing zijn op veiligheid en gezondheid (bijvoorbeeld van opdrachtgevers). Het overzicht van wettelijke en andere eisen moet zijn gedocumenteerd.</p>	<p>VCA is een manier om te voldoen aan de belangrijkste wettelijke eisen op het gebied van veiligheid en gezondheid. VCA vraagt niet om een systeem om de wettelijke en andere eisen in kaart te brengen en actueel te houden.</p>

ISO 45001	VCA
<p>Communicatie Processen voor zowel de interne- als externe communicatie in relatie tot het managementsysteem moeten worden ingericht. Onderdeel daarvan is dat moet worden bepaald wat, naar wie, hoe en wanneer wordt gecommuniceerd. Bij de invulling van de communicatie moet rekening worden gehouden met de wensen van belanghebbenden. Het bedrijf moet waarborgen dat de gecommuniceerde informatie betrouwbaar is.</p>	<p>Bij VCA moet binnen het bedrijf een communicatie- en overlegstructuur worden ingericht. Ook worden eisen gesteld aan de communicatie met opdrachtgever, onderaannemers en tijdelijke medewerkers. Externe communicatie met bijvoorbeeld het bevoegd gezag of de omgeving behoeft niet te worden ingevuld vanuit de norm (VCA).</p>
<p>Compliance Het bedrijf committeert zich aan het voldoen aan de wettelijke en andere eisen. Het voldoen aan deze eisen moet zodanig door de organisatie zelf worden gecontroleerd dat er een actueel inzicht is in de compliance status.</p>	<p>Bij VCA-audits leiden tekortkomingen op het gebied van wet- en regelgeving op de werkvloer tot een afwijking. Er zijn geen eisen om de compliance status te onderhouden.</p>

Zeven onderscheidende kenmerken van VCA ten opzichte van ISO 45001 (en hoe ISO 45001 daarmee omgaat)

VCA	ISO 45001
<p>TaakRisicoAnalyse (TRA) Bedrijven moeten gebruik maken van een zogenaamde Taak Risico Analyse om VGM-risico's in kaart te brengen en te beheersen als ze werkzaamheden uitvoeren in een specifieke situatie of omgeving of wanneer wordt afgeweken van standaard werkmethodes.</p>	<p>ISO 45001 vraagt om het in kaart brengen van gevaren en risico's in verschillende situaties waarbij ook medewerkers moeten worden betrokken. Daarnaast moeten medewerkers bewust worden gemaakt van gevaren, risico's en beheersmaatregelen. ISO 45001 kent het begrip TRA niet, deze kan daar wel voor worden gebruikt.</p>
<p>Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA) Vlak voordat met de werkzaamheden worden gestart moeten medewerkers er zeker van zijn dat alle risico's bekend zijn en voldoende (beheers)maatregelen zijn getroffen.</p>	<p>Zie toelichting bij TRA. ISO 45001 kent de term LMRA niet. LMRA kan wel als middel worden ingezet.</p>
<p>B-VCA en VOL-VCA Alle operationele medewerkers en operationele leidinggevenden moeten door middel van respectievelijk het diploma Basisveiligheid VCA en het diploma Veiligheid voor Operationeel Leidinggevenden VCA aantonen dat ze over voldoende VGM-basiskennis beschikken.</p>	<p>ISO 45001 vereist dat eerst de benodigde competenties voor alle medewerkers worden geïdentificeerd en vervolgens wordt gezorgd dat zij daarover beschikken. Er worden geen specifieke diploma's als B-VCA en VOL-VCA geëist, deze kunnen wel als middel worden ingezet.</p>
<p>Kennis en kunde risicovolle taken Geborgd moet worden dat voldaan wordt aan specifieke opleidings- en ervaringseisen voor specifieke taken. Voor werkzaamheden binnen de petrochemische sector moeten opleidingen voldoen aan de eisen vanuit de SSVV Opleidingengids.</p>	<p>Zie toelichting bij B-VCA en VOL-VCA. De eisen vanuit de SSVV Opleidingengids worden niet geëist, maar kunnen wel als middel worden ingezet. Wanneer opdrachtgevers deze vereisen kunnen ze via het voldoen aan wettelijke -en andere eisen worden geborgd.</p>
<p>Toolbox-meetings In het kader van VGM-overleg moeten bedrijven met operationele medewerkers fysieke contactmomenten organiseren om VGM-onderwerpen te bespreken. Afhankelijk van het certificatie niveau gelden verschillende frequenties. Bij uitzondering kan worden afgeweken, maar ook dan moet de helft van de contactmomenten fysiek plaats vinden (bij VCA Petrochemie zijn hierop geen uitzonderingen mogelijk).</p>	<p>ISO 45001 kent algemene eisen om communicatie en overleg binnen de organisatie te regelen. Er zijn geen specifieke eisen ten aanzien van vorm en frequentie van de bijeenkomst met operationele medewerkers. Toolbox-meetings kunnen wel als middel worden ingezet.</p>
<p>Werkplekinspecties Om een veilige werkomgeving in stand te houden of te bevorderen worden door operationele leidinggevenden (of medewerkers) werkplekinspecties uitgevoerd, waarbij zowel naar afwijkingen als positieve bevindingen wordt gekeken.</p>	<p>Periodieke werkplekinspecties worden in ISO 45001 niet geëist. Wel wordt door middel van monitoring en metingen beoordeeld of de processen beheerst verlopen en moet de directie zorgen voor een cultuur die gezond en veilig werken ondersteunt. Om aan deze eisen te voldoen kunnen werkplekinspecties wel worden toegepast, dit is echter niet verplicht.</p>
<p>Jaarlijkse keuring arbeidsmiddelen Om te zorgen dat arbeidsmiddelen en PBM's blijvend voldoen aan de vastgestelde VGM-eisen moeten ze tenminste eenmaal per jaar worden gekeurd en dient de keuringsvervaldatum op de betreffende middelen te worden vermeld.</p>	<p>ISO 45001 kent geen expliciete eisen ten aanzien van jaarlijkse keuringen en aantoonbaarheid van de keuringsvervaldatum op de werkvloer. Binnen ISO 45001 moet echter wel voldaan worden aan de wet- en regelgeving op dit gebied, waarbinnen ook keuring en onderhoud van PBM's is geregeld.</p>

Kies de norm die het best bij u past

Niet alleen de normen zijn verschillend, ook de bedrijven waar ze kunnen worden toegepast zijn dat. Qua omvang, positie in de keten of voor wat betreft de ontwikkeling van hun systemen en hun ontwikkeling op het gebied van bewustzijn ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Het is dan ook belangrijk dat bedrijven de norm kiezen dat het beste bij hen past. Beide normen hebben als doel dat bedrijven veiliger en gezonder werken. Waar voor het ene bedrijf het juist fijn is als er concreet wordt voorgeschreven wat er moet worden gedaan zoals in VCA, is het voor een ander bedrijf fijner als ze dat zelf kunnen bepalen en liever alleen het hoe krijgen voorgeschreven zoals in ISO 45001.

Kijk voor meer informatie op:

→ www.vca.nl

→ www.sccm.nl

→ www.nen.nl

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.
Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichhouders, certificatie-instellingen
en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001 en ISO 45001.
Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante
milieu- en arbowet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van gewijzigde
wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Milieu- en arbomanagementsystemen

Postbus 13507
2501 EM Den Haag

T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 25 juni 2018